

Stand van zaken spirituele zorg 2011

Aandacht voor spirituele zorg is een vast element in palliatieve zorg sinds het baanbrekende werk van Dame Cicely Saunders en de opname van deze dimensie in de definitie van de WHO. In de praktijk is er echter nog veel werk te doen. Op dit moment zijn veel goede ontwikkelingen gaande, die echter nog erg steunen op een klein aantal hoog gemotiveerde personen.

In de Verenigde Staten is er een behoorlijke onderzoekstraditie op het terrein van spirituele zorg.

Verenigd Koninkrijk en Noorwegen lopen voor op Nederland in een aantal opzichten.

Alle Noord-Atlantische landen worstelen met vormgeving van spirituele zorg.

In Vlaanderen ligt de term spirituele zorg gevoelig

In Italië, Spanje en Zwitserland is een grote kloof tussen behoeftes van stervenden en het aanbod van de kerken.

Nederland heeft een eigen, samenbindende positie. Er is binnen Agora de afgelopen jaren hard gewerkt aan een **gemeenschappelijk referentiekader en draagvlak** voor de ontwikkeling van spirituele zorg door middel van een landelijke richtlijn spirituele zorg, uitgegeven door het IKNL.

Op het niveau van de **regionale netwerken** is een grote diversiteit. Sommige netwerken beschikken ondertussen over een Centrum voor Levensvragen met o.a. verwijsgids voor zorgverleners en/of een website

Stichting Agora heeft een **visiedocument** ontwikkeld, waarin vier kerndoelen (**kennisontwikkeling, zorgpraktijken, kwaliteitsindicatoren, competenties**) worden geformuleerd die met elkaar samenhangen en tezamen zouden moeten leiden tot een verdere ontwikkeling van spirituele zorg.

Belangrijke partners rond dit thema zijn het Expertisenetwerk Levensvragen en Ouderen, geestelijk verzorgers (zowel verenigd binnen de VGVZ als daarbuiten), netwerken palliatieve zorg, maatschappelijk werkers (zowel verenigd binnen de NVMW als daarbuiten).

Nederland internationale voortrekkersrol

In de komende jaren zal een structuur moeten ontstaan waarbij de initiatieven van de huidige voortrekkers meer ingebed zijn in vaste structuren. Om dit mogelijk te maken wordt het draagvlak nu verbreed en versterkt.

Situatie internationaal

Internationaal
Een prominent gedeeld probleem van de Europese landen is de vraag hoe spirituele zorg georganiseerd moet worden voor mensen die thuis sterven en geen binding hebben met een religieuze traditie. Maar ook m.b.t. andere thema's, zoals de afstemming en ontwikkeling van wetenschap, scholing en implementatie zijn er veel overeenkomsten. Binnen de Europese diversiteit heeft Nederland in de internationale en nationale context een eigen, samenbindende positie.

Nationaal
Het nationale proces gaf vertrouwen en een stimulans om vanuit Nederland een internationale voortrekkersrol op te pakken door de instelling van een Taskforce Spiritual Care binnen de European Association for Palliative Care.

Situatie Nederland

Infographic gebaseerd op 'Position paper spirituele zorg in de palliatieve zorg 2011'. Voor meer informatie en achtergronden zie Position paper, Visiedocument en Nieuwsbrieven, te downloaden via www.agora.nl.